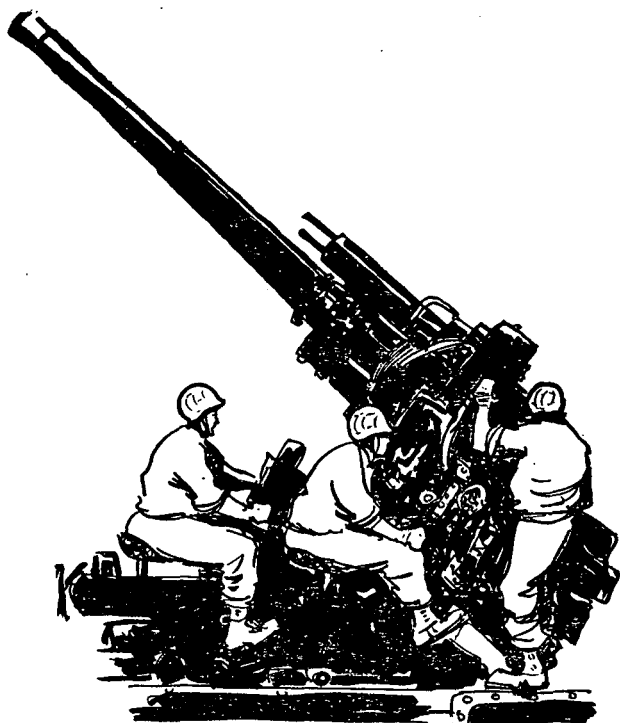

לירות - או לא לירות?

מאת קול-לויט' אלן ו. מיטצ'ל
וקול-לויט' דיצ'רד ט. נואלס

בתקופה שבין שתי מלחמות-העולם הוסיפו הצבאות לראות בעין-יפה הכנה-ארטילרית קצרה ועזה. גם הגישה המקובלת היום תומכת בה. כלי-ידיה חדשים, תחמושת בעלת כושר-מחץ רב יותר, ועזרים אלקטרוניים להכנת נתוני-פתיחה — כל אלה יאפשרו לכוח התוקף להשיג במשך-זמן קצר יותר את התוצאה המבוקשת של ההכנה. מצד שני, שיפורים בניידות, בקשר ובאמצעים לאיסוף מודיעין יאפשרו לכוח המגן להגיב במהירות רבה עוד יותר מאשר בעבר — וגם מכאן משתמעת המסקנה בדבר „הכנה קצרה ועזה“.

ועתה נשאל את עצמנו: הכנה-ארטילרית — מהי? בהתאם לכתוב בספר, ההכנה היא אותו נפח-האש הכבד שיש להנחיתו לפני שתפתח ההתקפה. היא עשויה לכלול אחד מסוגי-האש הבאים, או את כולם יחד: — ארטילריה, טילים (*), כלי-נשק אחרים המסייעים לכוחות-הקרקע, מהלומות-אוויר והרעשה ציית.

(*) על הקורא לשים לבו לשימוש הנקוט בתרגומו העברי של מאמר זה לגבי שני מונחים שתפקידם רב בו — הונהג בו השימוש בביטוי „טילים מונחים“ (*Guided Missiles) כפי שנקבע לפני זמן-מה ע"י ועדת המונחים בצבא; וה"מלה „קליעים“ מופיעה בו (לגבי הארטילריה) באותו מובן (*Projectiles) אשר בחילה-התחתנים נהגו ליחסו לביטוי „טילים“.

מפקדים במלחמת-העולם הראשונה נהגו לדרוש הכנה-ארטילרית כזו שתשמיד כל חי שבאזור „המור“ עש. הם ביקשו דבר אשר יאפשר לחיל-הרגלים „להתקדם להתקפה כשהמקטורת בפה“. משך ההכנות נמדד היה בימים — 6, 8, או אפילו 16 יום. על אף הוצאת-התחמושת העצומה והמאמץ הגדול שהיו משקיעים המטות בהכנות „תיקי-מטרות“ ושאר נתונים, לא השיגו כרגיל התקפות-הרגלים, שבעקבות הכנה-ארטילרית כזו, אלא הצלחה מוגבלת בלבד. שכן ה„סרנדוזת“ הממושכות הללו היו מגלות אפילו לאויב קהה-המוח ביותר את המקום שהועד להתקפה. האויב, לאחר שהוזהר כך מבעוד-מועד, היה מכנס לשם קורפוסים, ובמקרים אחדים אף ארמיות, והיה עורך עוצבות אלו בעמדות-הגנה מחוץ לטוח-פגיעתה של ההכנה-ארטילרית. כתוצאה, אחרי שהכוחות התוקפים התקדמו מרחק-מה דרך איזורי-המטרות, היו הם נתקלים פתאום בעמדות מוכנות-מראש שעצמתן אינה פחותה משל הראשונות, שנפגעו על-ידי האש המכינה. אכן, בשלבים האחרונים של מלחמת-העולם הראשונה באו תחת הכנות-ארטילריות ממושכות הכנות קצרות ועזות-ביותר; ובמקרים אחדים אף נערכו התקפות ללא הכנה כלשהיא. הצלחתן באה בראש-ראשונה תודות להפתעה שהושגה.

א. ניטרול לעומת השמדה

לפני שנפרט את תכליותיה של ההכנה, טוב נעשה אם ניישב תחילה את המחלוקת הישנה: — האם יש לבקש את הניטרול — או את ההשמדה של כוח-האדם, הציוד והמתקנים אשר לאויב באותו שדה-הקרב. השמדת מטרות עליידי קליעים שאינם אטומיים מצריכה מאמץ עצום בזמן, בכלי-נשק וב-תחמושת. מושג כללי על המאמץ הנדרש ניתן לקבל מהדוגמה הבאה:

באחת ההתנגשויות בגזרה צרה שבזירה הרוסית, ביולי 1944, ריכוזו הרוסים 1000 תותחים, בחזית של 6 קילומטר, נגד 272 מטרות, אשר כללו בין היתר 40 טוללות תותחים. הרוסים טוענים שהוציאו מכלל שיי-מוש 203 מטרות, כולל כל 40 הסוללות הגרמניות. דוגמה זו אינה מהווה מקרה בודד, היות ותכופות רי-כוז הרוסים את הארטילריה שלהם בצפיפות של 250 עד 350 תותחים לקילומטר, וכל זאת מפני ששאפו להשמיד — ובזמן הקצר ביותר.

אם ניקח בחשבון את כל האמצעים אשר עומדים לרשות הכוחות-הלוחמים (פרט לנשק אטומי), נראה, שברוב המקרים לא מן הראוי הוא לשאוף להשמדת ציוד שבשדה-הקרב, מתוך שיקולי זמן ולוגיסטיקה כאחד; יתר-על-כן, מנקודת-ראות טקטית אין ההשמדה הכרחית. מפקד מנוסה של כוח תוקף ישמח אם אמצעי-סיסיוע-האש שלו יוכלו לשחק את ארטילרית האויב, את כלי-הנשק המסייעים האחרים שלו וכן עמדות מובחרות — ובזמן-לבוודד את שדה-הקרב. אם ישנם בנמצא אמצעים מתקבלים-על-הדעת — ניתן להשיג ניטרול במהירות ובאופן חסכוני.

ב. תכליותיה של הכנה-ארטילרית.

תכליותיה של הכנה-ארטילרית הן:

1. להשיג עליונות על ארטילרית האויב. מוטב שאנו נתקוף את ארטילרית האויב לפני שיתקיף הוא את שלנו. וכן מוטב לנו שננטרל את הארטילרית שלו, לפני שיוכל לרכז אש יעילה על כוחותינו המתכנסים, או הנעים להתקפה. אש נגד-סוללתית הנה החלק החיוני ביותר בכל הכנה-ארטילרית שהנך מתכוון לערוך.
2. לנטרל מפקדות. ע"י ניטרול כזה — ניתן לשבש את שליטת האויב על כוחותיו המגינים, להכביד עליו את קביעת הזמן המתאים להתקפת-נגד, וכן להכביד על ביצועה של התקפה כזו.

3. לנטרל את כלי-הנשק של חייל-הרגלים. — אם כל כלי נשק-הרגלים של האויב אוכנו ונוטרלו כבר לפני שעת-היש, כי אז ודאי שהדבר יקל על ביצוע מוצלח של משימת הכוחות התוקפים. בענין זה חשוב לזכור כי הכרחית ביותר הנה הפעולה נגד טוללות המרגמות.

4. לנטרל תצפיות. — ניטרול זה יקשה על האויב לנהל ביצילות את אשם של אותם כלי-הנשק המסייעים עים אשר לא אוכנו או לא נטרלו; כן יגרע הדבר מפעילות-המודיעין שלו.

5. לפגוע ברוחו של המתגונן. אם הושגה עליונות על ארטילרית האויב, ונוטרלו כלי-הנשק של הרג-לים שלו, הרי שכתוצאת-לואי תתערער רוח גיי-סותיו — וערכו של דבר זה בשביל התוקף הוא ברור מאליי.

6. להרוס סידורי הסואה והעלמה — שעל-ידי כך ניתן לחשוף כוח-אדם וציוד אויב, ובסופו של דבר — לנטרל מטרות אלה.

7. לבודד את שדה-הקרב — עליידי מניעת אפשר-רות תנועה מעתודות האויב. משאוכן האויב ורוחק-אנחנו מוכנים לפעולה מכרעת נגדו, יש לנקוט בכל הצעדים המתאימים כדי למנוע בואן של תגבורות-העלולות לשנות את פני התמונה כולה.

המטרה הכוללת של ההכנה-ארטילרית היא להקטין על הכוח התוקף את ההתקדמות אשר נועדה לבוא בעקבות אותה ההכנה.

ג. גורמים שיש להתחשב בהם.

ההחלטה לירות אש-הכנה ארטילרית היא באחריותו הישירה של מפקד הכוח. כדי להגיע להחלטת נכוחה — הלירות אם לאו — חייבים המפקד ומטה לשקול היטב את הגורמים הבאים: — המטרות האמצעיים העומדים לרשותם, האפקט המבוקש — וגורם ההפתעה. הבה וננתח כל אחד מגורמים אלו בנפרד — אך נשים במיוחד לב לתלות-הגומלי שביניהם.

1. מטרות. כאשר מנהלים מבצע נגד כוחות אויב תמיד ישנן מטרות בנמצא; הבעיה היא — למצוא אותן. בכל מלחמה אפשרית בעתיד יהיה על הכוח התוקף לזרז מאוד את מאמץ-המודיעין שלו; וחייב יהיה לנצל מלוא-ההניצול את כל האמצעים אשר ל-רותו לגילוי מטרות ואיכונון — וזאת בזמן מינימלי-אם מספר המטרות שאוכנו הוא קטן, יתכן והכנה-ארטילרית לא תהיה כדאית; אך מספר רב של מטרות

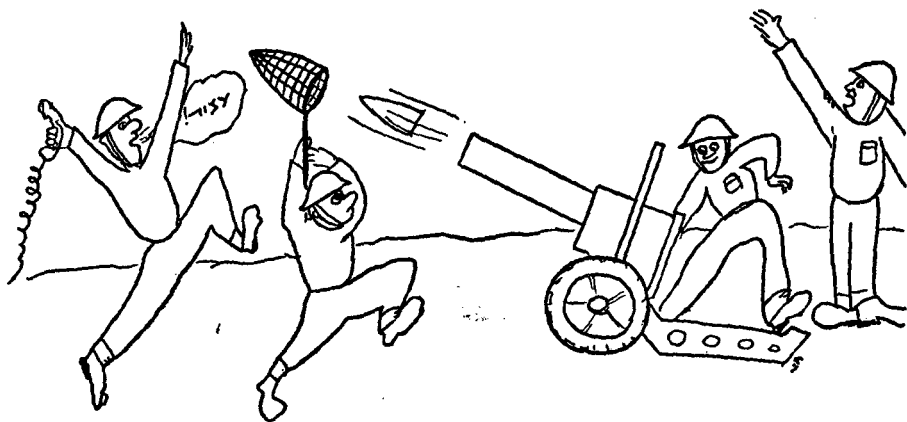
בלבד.

עם הופעת הטילים המונחים מתאפשר עתה למפ-
קד הכוח להעמיק הרבה יותר את תחום הפגיעה של
ההכנה הארטילרית שלו לתוך שטח האויב. עתה
יכול הוא, באמצעי-הוא, השייכים לו אורגנית, לבצע
תכנית מעמיקה-חדור יותר של אש-אמנעה, לבידוד
שדה-הקרב, לתקוף עתודות, מרכזי-קשר, מתקני בק-
רה ושלטיה, ומתקנים לוגיסטיים, הנמצאים בשטחים
שהיו עד כה ניתנים לפגיעה על-ידי חיל-האוויר
בלבד.

במקביל לפעולת-הטעיה זו היו הרוסים מציבים מספר ניכר של צופים, לשם כיסוי החזית כולה ואיכוך מטרות במספר רב ככל האפשר. ברגע שמספר המטרות שאוכנו היה מספיק, ואינפורמציה זו "תור" גמה" לנתוני ירי — נהגו הם לירות אש-הכנה אר-טילרית אמתית. הכוחות התוקפים התקדמו אז במ-הירות בעקבות אש זו כדי למנוע את הגרמנים מלה-עתיק כוחותיהם בחזרה לעמדות שנקבעו בשבילם בתכניתם.

כפי שכבר צוין הדוקטרינה שלנו שמה"דגש בהכנות קצרות ועזות, על-מנת שלא תנתן לאויב השהות לשנות את עריכת עתודותיו הכלליות באופן שיש" פיע על מהלך הפעולה. אשר לעתודות מקומיות, הרי ההכנה — אם רק תוכננה כראוי, כך שלא תגלה את ה"מתי", ה"איפה" וה"איך" של ההתקפה — תמנע בעד תנועות ניכרות של כוחות אלה. אם אש" אמנעה מתוכננת-היטב (כולל סיוע"איר טקטי),

פרט למקרה של מבצע בעל אופי בלתי-שכיח, צריך ממילא שיהיו לרשותו של הכוח התוקף האמצעים הדרושים לביצוע התקפה מוצלחת. מכאן, שגור

— תותח מס' 1 — ראשון ירה! סוף.
— עצורררר!!!!

תבטיח במשנה-תוקף את מניעת התערבותן של עתו-
דות אויב.

אם המטרות שנבחרו אינן ניתנות לניטרול על-
ידי האמצעים המצויים, בגבולות-זמן מתקבלים על
הדעת — כי אז צריך המפקד לעשות את כל אשר
ביכולתו כדי לקבל סיוע נוסף; או שעליו לשקול
אזי את האפשרות של התקפה ללא הכנה-ארטילרית
כלל, ובמיוחד כאשר ניתן להשיג הפתעה.

4. הפתעה. הפתעה הגה יסוד חיוני בכל התקפה
מוצלחת. אויב חזק ועירני, בעמדה מותקנת-היטב
ושולטת, שנערכה על קרקע טובה, ולה אפשרויות
תצפית טובות פחות-או יותר — קשה יהיה להפתיעו.
במצב כזה מתבקשת, בדרך כלל, הכנה ארטילרית.
ואילו במקרה של אויב חלש למדי, בלתי מחופר
ובעל ארגון רופף, עשויה התקפה מפתיעה, הבאה
בלי הכנה, לתת תוצאות רבות-דרוש.

כל ה"חכמה" שבדבר היא הצלחת לאון את הסיכוי
שבהתקפה-מפתיעה כנגד הסיכון שביותור על ההכנה
הארטילרית. הדבר שיש לשקלו היטב במקרה שאנו
תוקפים ללא הכנה זו, הוא: — מה מידת הנזק שה-
אויב יוכל לגרום לנו לכשיגלה את ההתקפה? מודיעין
נאות לגבי עצמת-האש של האויב (בעיקר על עצמתו
האטומית והארטילרית), וידיעות על האורח בו יפעל,
באשר ל"הכנה-הנגדית", הללו חיוניים בשביל מתן
התשובה לשאלה זו. גייסות הנעים קדימה, מתכנסים,
ונערכים אח"כ מחוץ לעמדות להתקפה — הנם פגיי-
עים במיוחד ועלולים הם לסבול אבדות קשות אם
ייתפשו על-ידי הכנה-ארטילרית-נגדית, אף אם עצ-
מתה חלשה יחסית אך ריכוזיה כוונו היטב. המפקד
שבחר לתקוף ללא-הכנה יכול בכ"ז לסכל חלקית
את פגיעתה הקשה של הכנת-נגד אויבת על-ידי תכ-
נון-מראש של אש להפעלה מידית לכל המצבים
העלולים להתהוות ברגע שתתגלה התקפתו.

על-אף מה שנאמר לעיל, אפשר וניתן יהיה לירות
הכנה ארטילרית — ובכל-זאת ליהנות ממידה ניכרת
של הפתעה. נקח לדוגמה את ההכנה הנערכת לשם
הטעיה. על-ידי ירי-הכנה בקטעים בהם אין מתכונים
לתקוף כלל, יתכן שאפשר יהיה להסיח את תשומת-
לב האויב, את אשו, ואפילו את עתודותיו. אם בהמשך
להכנות-כוזבות אלו מונחתת אש-הכנה קצרה ועזה
בגורה אשר נבחרה להתקפה, ניתן לבלבל את האויב
ולהפתיעו. דרך אחרת היא, שמרכזי סיוע-האש ינהלו
אש כבדה בזמנים קבועים — למשל עם דמדומי-שחר

— למשך מספר ימים. לכתחילה, יוזעק האויב יום-
יום לסכנת-התקפה, אך במרוצת הזמן "יתיאש" מכל
הענין, ולא יחשוש עוד להתקפה. אז, ביום ה-ע,
עשויה ההתקפה, אשר תבוא מיד לאחר הכנה כזאת
עם שחר, להשיג מידה ידועה של הפתעה.

ע"י שינויי הזמנים, המקום, משך-ההכנה ועצמתה
— כולל בעתיד הלא-רחוק השימוש בנשק אטומי —
אפשר לפתח "דגמים" שונים ומעניינים לניצול הה-
כנה-הארטילרית הכוזבת. אך מעל-לכל יש להזהר
חשגרה בשיטת ההכנה, שתאפשר לאויב לנחש את
כונת התוקף. במלחמת-העולם השניה היה במקרים
רבים ביכולת הגרמנים לזהות גבולות-גורה שבין
גופי-צבא אמריקאים שונים לפי שיטות מתן האש-
הארטילרית השונות, וכן על-ידי ה"פערים" שבין
ריכוזי-האש הנורים בגזרות הסמוכות זו-אל-זו, והיו
מקרים בהם על-ידי ניתוח מרחיק-לכת, אף הצליחו
לקבוע אילו הן הדיביזיות המשתתפות בהתקפת-קור-
פוס מטוימת!

ד. ההחלטה.

בהערכת המצב שלו מתחשב המפקד באותם הגור-
מים אשר ניתחנום לעיל שעה שדנו בבעית ההכנה.
לאותו מפקד היו ודאי נהירים וידועים היטב היעדר-
כות האויב (המטרות), אמצעי-אש-הסיוע העומדים
לרשותו, עצמת האויב וכמובן מערכת כוחותיו-הוא
(האפקט המבוקש), וכל האפשרויות להפתעה, עד
אשר יחליט מתי, היכן, ואיך יתקוף — ידע כבר,
בקיום כלליים, איך רוצה הוא להפעיל את סיוע-האש
שלו. הוא יודע, שבהתקפה במימדים ניכרים הכרח
הוא להפעיל את עצמת-האש בשביל לנטרל את
כוחות האויב ואת עצמת-אשו. את זאת יש להשיג
לפני שיוצד ללא-הכרח מצב, בו יוכל כוח-אויב
כלשהו לסכן את כוחותיו-הוא. בהתחשב עם זאת
יחליט המפקד אם ריכוזי-האש להשגת הניטרול המ-
בוקש, יבוא לפני שהגייסות יחצו את קו-ההתחלה, או
באותו-זמן עצמו או לאחר מעשה זה. ועתה תביא
בחינה מהירה, אך מדוקדקת, של ארבעת הגורמים
הנ"ל את המפקד לעצם ההחלטה — ותבהיר לו
מפורשות: — הלירות — או שלא לירות.

ה. משך ההכנה.

לרוב נקבע משך ההכנה לפי מספר המטרות ולפי
אורח-ההתקפה שהוחלט עליו. ניקח, לשם דוגמה,
את בעית האש הנגד-סוללתית: נניח שאוכנו 24

ז. מלחמה אטומית.

להלן — מספר הרהורים הגועים לשימוש בנשק אטומי:

1. מטרות: בגלל היקף הרב של הנשק האטומי והשפעתו המכרעת יהיה על המפקד לבחור רק מטרות שאומנם ראויות להוצאות כאלה. מטרות קטנות יש לתקוף באמצעים אחרים.

2. האמצעים שבנמצא: את מספר כלי הנשק האטומיים המצויים, ואת עצמת פגיעתו של כל אחד מהם, יש לקחת בחשבון ולשקול באותו אורח עצמו אשר נעשה הדבר לגבי קליעים בלתי אטומיים.

3. האפקט המבוקש: כתוצאה מעצמת ההתפוצצות האטומית, האפקט המבוקש יתכן ויושג במהירות כזו שלא יוכל לא נתון כל שהות לשנות את הערכותו הטקטית. יתר על כן, מטרת ההכנה עשויה במקרה זה להיות יותר בגדר השמדה מאשר בגדר ניטרול — שהוא המטרה הרגילה כשהמדובר בשימוש בקליעים בלתי אטומיים.

4. הפתעה: אם משיגים הפתעה ותופסים ב"הכנה" אטומית את האויב כשהוא בלתי מוכן, הרי שרוב החיילים שנמצאים בטוח פגיעתה הקטלנית, יפגעו לעומת זאת, כאשר יורים קליעים בלתי אטומיים. ההתפוצצויות הראשונות מועיקות, איפוא, את האויב והדבר מאפשר לרבים מאנשיו לחפש מחסה בפני המשכה של ההכנה הארטילרית.

ניתן לסכם שהגורמים שיש לקחתם בחשבון, וכן סדר התכנון, זהים בהכנה ארטילרית בה משתמשים בראשי גנף אטומיים, עם אלה שתוארו מקודם; אלא שמשך ההכנה יהיה ודאי קצר בהרבה.

ח. סיכום

פרט למצבים של שימוש בנשק אטומי — הרי האפקט המבוקש בעת ההכנה הארטילרית הוא הניטרול, ולא ההשמדה. מטרת ההכנה של הארטילרית היא להקל מעל הכוח התוקף את ההתקדמות, הבאה מיד בעקבות אותה הכנה.

ההחלטה, "הלירות ואם לאו" את ירי ההכנה, היא באחריותו של מפקד הכוח, והיא מבוססת על ניתוח הגורמים: מטרות, אמצעים שבנמצא, אפקט מבוקש והפתעה.

בדרך כלל מוטב לירות על מטרות שאוכנו בדאיות, ולבצע עלידי כך מלאכה טובה, מאשר לחרוש את המדבר, עלידי יריה אנה ואנה אל מקומות אשר קיים חשד כי מצויות בהם מטרות. טיפסה טובה למפקד תוקף תהיה: "במקרה של ספק — ירה".

סוללות אויב. דרושים שני גדודים * בינוניים ** או כבדים *** (רצוי — כבדים) אשר יורים במשך 5 דקות, כדי לנטרל סוללת אויב אחת. מכאן, שאם עומדים לרשותנו 10 גדודים יהיה צורך ב-24 דקות לשם ביצוע המלאכה (2 גדודים $\times$ 24 סוללות = 48 משימות-אש); 48 משימות $\times$ 5 דקות = 240 דקות; 240 דקות: 10 גדודים = 24 דקות).

ו. שלבים.

הכנות ארטילריות ממושכות מחולקות לרוב ל-3 שלבים, על מנת להקל על תכנון האש. דוגמה אופיינית להכנה בת 3 שלבים ניתנת להלן:

שלב א: זהו בדרך-כלל שלב של אש נגד-סוללתית.

שלב ב: בשלב זה ממשיכים בניטרול סוללות האויב — ומתחילים באש-האמנעה ארוכת-הטווח. כן מופעלות עתה אש-נגד מוצבי-פיקוד, מרכזי-תחבורה, עמדות-תצפית וכדומה.

שלב ג: בשלב זה נמשך ניטרול סוללות האויב אך רובה של האש מכון עתה נגד עמדות-אויב קדמיות כשניתנת "עדיפות" לעמדות ומטרות, אשר הובחן כי הן המסכנות באופן חמור את הצלחת ההתקפה.

אין פערי-זמן בין השלבים; האש מועתקת בהדרגה לטיפול בסוגייה-מטרות האחרים לפי סדר הגיוני. כאשר ההכנות הן קצרות ביותר — מופעלת האש נגד כל המטרות בעת ובעונה אחת.

כונת המפקד ביחס להכנה ארטילרית צריכה לבוא לידי ביטוי עלידי ציון מיוחד בפקודת-המבצע. ציון זה יופיע בסעיף "הכונה" שבפקודת-המבצע, ויכלול את אחת מן האפשרויות הבאות:

א. ההתקפה תבוצע לאחר הכנה ארטילרית (רצוי לציון את משך-ההכנה).

ב. הכנה ארטילרית — לפי בחירתך (כאן הוצב"ה החלטה בענין זה לידי הפיקוד הנמוך יותר, דבר שיכול להיות רצוי בתנאים של מצב-משתנה).

ג. אסור לבצע הכנה ארטילרית.

ד. נקבעים סייגים מגבילים להכנה ארטילרית (בזמן או במקום, או לפי היחידות המבצעות).

* בצבא ארה"ב, מאז השינויים שלאחר מלחמת-העולם —

18 כלים בגודל ארטילרי.

** הוביצרים בני 155 מ"מ.

*** הוביצרים בני 203 מ"מ.